

SKAUTIŠKI LAUŽAI

ŠI KNYGA PADĖS NORINTIEMS SUSIPAŽINTI SU SKAUTIŠKAIS LAUŽAIS IR JŲ VEDIMU

PARENGĖ JORĖS VYR. SKAUČIŲ DRAUGOVĖS KANDIDATĖ

VYTĖ ALKSNINYTĖ

LIETUVOS SKAUTIJA

VILNIUS

2019

IŽANGINIS ŽODIS

Jei kada esi skaitęs skautų judėjimo pradininko Robert Baden-Powell knygą „Skautybė berniukams“, turbūt pameni, jog visa knyga yra suskirstyta į skyrius – laužo pašnekesius. Ne veltui šie pašnekesiai užima tokią svarbią vietą knygoje – būtent per juos yra perduodama visa skautybės idėja. Pastaruoju metu, skautaudami vis dažniau nutolstame nuo skautiškosios idėjos ištakų, tad šiuo leidiniu pamėginsiu priminti, kodėl mes buriamės prie laužų.

Čia rasi patarimų, idėjų, paaiškinimų - viską, ko gali prireikti norint sudėlioti laužo programą, įprasminti vakarinius pasisėdėjimus bei suteikti džiugesio tiek laužavedžiui, tiek lauže dalyvaujantiems skautams.

TURINYS

- ★Kodėl laužas yra neatsiejama skautavimo dalis? (4 psl.)
- ★Tradicijos (6 psl.)
- ★Laužų tipai ir jų programa (8 psl.)
- ★Laužavedys (11 psl.)
- ★Dažnai laužavedžių daromos klaidos (12 psl.)
- ★Laužo tvarka (13 psl.)
- ★Laužavedžio atmintinė (14 psl.)
- ★Laužo dinamika (18 psl.)
- ★Kaip sudominti laužo dalyvius? (20 psl.)
- ★Mažieji laužai (22 psl.)
- ★Kodėl malkinė turi būti pilna? (24 psl.)
- ★Pokalbiai prie laužo (26 psl.)
- ★Šūkliai (28 psl.)
- ★Literatūra (29 psl.)

KODĖL LAUŽAS YRA NEATSIEJAMA SKAUTAVIMO DALIS?

Planuodami skautiškas stovyklas pasikliaujame vaizduote, kūrybiškumu ir sukaupta patirtimi, kad kiekviena stovykla būtų ne tik įdomi, bet ir naudinga asmeniniam skauto augimui. Nors visos stovyklos yra savaip skirtingos, tačiau turi kertines sudedamąsias dalis. Viena iš jų yra laužas. Be jo neįsivaizduojamas nei vienas skautiškas vakaras gamtoje, nes tai:

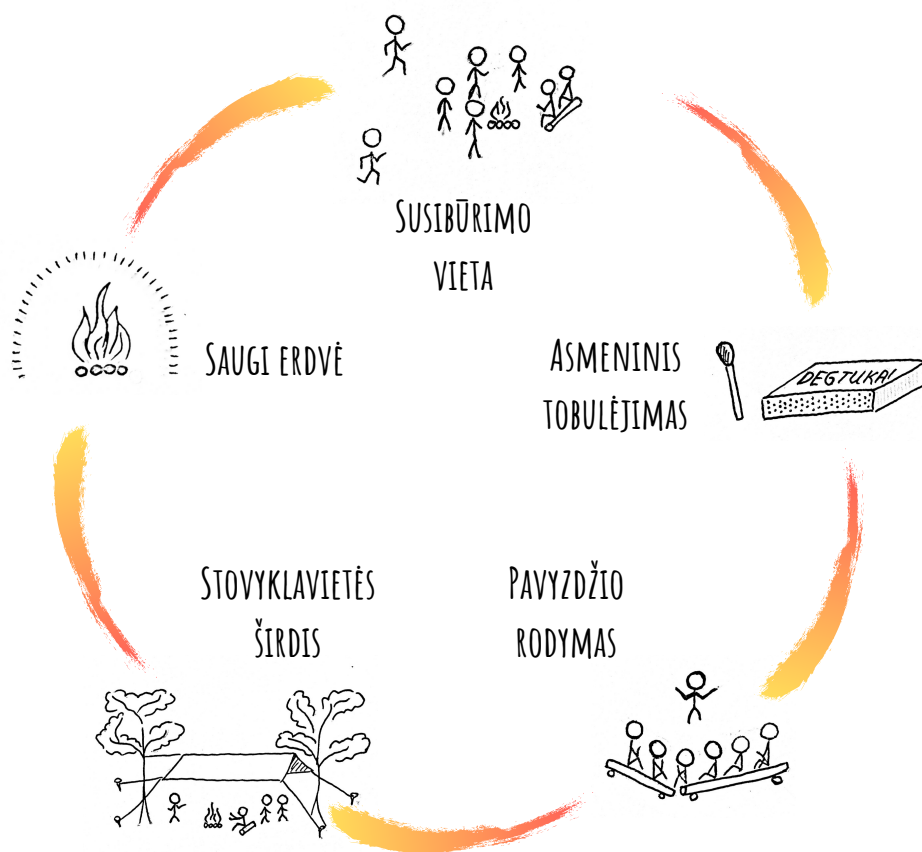
*Saugi erdvė - vakare susėdus prie laužo mažame skautų būryje, bevartant kepančias bulves ar besišildant po ilgo žygio galima reflektuoti praėjusią dieną, pasidalinti savo džiaugsmais ir nuoskaudomis. Kartais pokalbis nukrypsta į gilesnius apmąstymus - prieblandos apsuptiems ir laužo šildomiems lengviau paatvirauti kaip jaučiamės.

*Susibūrimo vieta - ypač didesnių stovyklų metu, kai skautai būna išsibarstę po stovyklavietę, prie laužų susirenka visi. Čia galima iškilmingai apdovanoti laimėjusius strateginį žaidimą, atlikti pasirodymą su savo vienetu ar visiems pademonstruoti savus talentus.

*Asmeninis tobulėjimas - pačio laužo užkūrimas yra viena pirmųjų pamokų, kurią jaunuolis skautuose bando išmokti. Momentas, kai vaikas pirmą kartą pats uždega laužą, suteikia pasitikėjimo savimi. Su kiekvienu laužo kūrimu galima išsikelti sau iššūkį: užkurti ugnį naudojant tik vieną degtuką, naudojantis skeltuvu, padidinamuoju stiklu, baterija; užkurti laužą drėgname miške, ant vandens; užkurti didžiulį Joninių laužą ir t.t.

*Pavyzdžio rodimas - labai svarbų vaidmenį atlieka laužavedys. Jis, stovėdamas priešais skautų būrį, ne tik rodo pavyzdį kaip reikia vesti laužą kitiems vadovams, patyrusiems skautams, bet taip pat savo iškalba bei veiksmais demonstruoja jaunesniesiems skautams, kaip reikia bendrauti.

*Stovyklavietės širdis - tik atvykę į stovyklą, vienas iš pirmųjų žingsnių įkuriant pastovyklę yra laužavietės parengimas ir pačio laužo užkūrimas. Laužas tarnauja ne tik praktiniams tikslams - maistui gaminti, sušilti, išdžiovinti rūbus - bet ir prisidedant prie jaukios aplinkos stovykloje ar pastovyklėje kūrimo - kokie gi namai be ugnies?

Kaip ir visas vertybes ar tradicijas - laužų kūrenimą - skautuose reikia puoselėti. Laužai mums suteikia terpę burtis, tobulėti ir dovanoja neapčiuopiamą naudą - dvasinį augimą. Todėl turime priminti sau, kodėl renkamės prie laužų.

TRADICIJOS

Aplink laužus ir ugnį skautai yra apipynę nemažai tradicijų. Tai pasakojimai, užsiėmimai, ritualai, be kurių negalėtume pavadinti laužo skautišku.

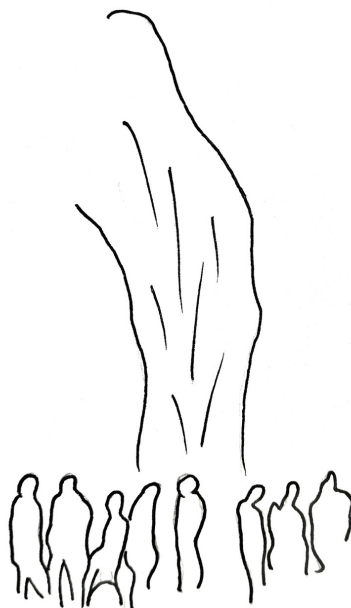
ILUSTRACIJOS AUTORĖ CARLA SONHEIM

Turbūt kiekvienam jaunesniųjų skautų vadovui šis ryškių liepsnų dubenėlis yra gerai žinomas. Tai laisvųjų džiunglių gyventojų didžiausias siaubas ir žmonių brangiausias turtas. Kas? Ogi Raudonoji Gėlelė. Vadovas, perteikdamas Džiunglių knygos pamokas mažiesiems, supažindina su šia jautria, bet galinga stichija, paaiškina kodėl Šerchanas taip jos bijojo, o Mauglis - drąsiai laikė ją rankose. Išmokęs atsargiai "maitinti" Raudonąją Gėlelę ir prisijaukinti jos šilumą, vilkas gali drąsiai jaustis esantis laisvasis džiunglių gyventojas.

Skautų pastovyklėse, nepaisant amžiaus ar vieneto dydžio, visada galima atrasti savo vieneto tradicijų. Tradicinis dienos aptarimas, dainingas pasisėdėjimas, maisto ant laužo gaminimas, apdovanojimų įteikimas ar svečių priėmimas yra labai svarbi vieneto tradicija ir komandos formavimo dalis. Niekas taip nesuartina skautų kaip bendra veikla, nešanti tą pačią idėją.

Prisiminus vieną iš svarbiausių jaunuolio žingsnių jo skautavime - įžodžio davimą - nesunku išskirti pagrindinius simbolius, kuriančius įžodžio tradiciją: vėliava, broliai/sesės ir laužas. Pastarasis įneša bendrumo, susikaupimo, rimties jausmą. Kaip tikėta senovėje, taip ir skautų tarpe, ugnis, skleisdama šviesą ir šilumą, įkūnija nenutrūkstamą (skautiškos) šeimos ryšį. Apsupti artimųjų ir pasirengę prisijungti prie skautų būrio, laužo šviesoje duodame įžodį.

Kalbant apie bendrą stovyklinių laužų tradicijas, skautuose nuo seno būta, jog atidarymo laužą įkuria jauniausias ir vyriausias stovyklautojai. Jiems besidarbuojant skautai pradeda dainuoti „Laužas dega“ ar „Lauželis, lauželis...“. Tai būna ne surežisuota, o išjausta. Laužavedys jausdamas, kad laikas pradėti laužo programą užtraukia šias dainas, o stovyklautojai kaipmat prisijungia žinodami, jog laikas dėmesį skirti laužavedžiui. Lygiai taip pat ir užbaigiant laužą, nesunku nujauti kada viskas eina į pabaigą. Kai laužo programos dinamika pereina į atomazgą ir be laužavedžio nurodymų jaučiame kaip kyla brolių ir sesių rankos, dešinė ant kairės, uždainuojama paskutinė daina - „Ateina naktis“.

LAUŽŲ TIPAI IR JŲ PROGRAMA

Dėliojant laužo programą, ypač nepatyrusiems laužavedžiams, dažnai kyla klausimas nuo ko pradėti. Pirmas žingsnis – įvertinti kokio masto ir tipo bus laužas. Programa priklauso nuo žmonių skaičiaus, laužo tikslo bei renginio. Išsigrūninus šias aplinkybes galime pradėti lipdyti detalią laužo programą.

- **Bendras stovyklos laužas**- vykstant didesnei stovyklai (tunto, krašto), dalyvių skaičius svyruoja tarp 100-300 žmonių. Vasaros stovyklų metu tokio tipo laužai dažniausiai vyksta du kartus per stovyklą - atidarymo ir uždarymo dienomis.

Programa

Jei tai stovyklos atidarymo laužas - jis turi būti energingas, iškilmingas, atspindintis stovyklos temą. Šiuo laužu užduodame toną likusiai stovyklai. Tinka trumpi pastovyklių prisistatymai, bendros, visiems gerai žinomos dainos, judrūs žaidimai. Tam, kad būtų lengviau išlaikyti stovyklautojų dėmesį, galima įterpti trumpą siužetą, kuris apjungtų visus žaidimus, įvestų į ateinančių dienų programą.

Stovyklos uždarymo laužas taip pat turi būti kupinas energijos, kadangi tai paskutinis susibūrimas stovykloje. Šio laužo metu galima pasveikinti strateginio žaidimo nugalėtojus, padėkoti organizatoriams, padaryti stovyklos programos atomazgą bei kartu dainuoti naujas, stovykloje išmuktas dainas. Visada galima pasikviesti lietuvių liaudies ansamblį arba vadovų tarpe atrasti grojančių žmonių ir smagiai patrepsėti liaudies šokių ritmu.

◦ **Žygio laužas** - apytikslis dalyvių skaičius - nuo 10 iki 30 žmonių. Žygio metu, nakvynės vietoje, užsikuriame laužą vakarienei gamintis, tačiau dažniausiai užsisėdime iki išnaktų.

Programa

Kadangi po žygio būname išvargę, tokiam laužui tinka ramesnė programa - ramios dainos, pasakojimai, protiniai žadimai. Jei dalyviai yra skautų amžiaus arba vyresni, galima skirti jiems užduotį praveisti laužą arba išmokyti savo skiltį naujų dainų. Tai puiki erdvė mokytis laužavedystės.

◦ **Apeigų laužas**- dažniausiai vyksta rudens lygiadienio metu. Šis laužas labai smarkiai išsiskiria iš kitų laužų savo specifine tematika. Tai apmąstymams ir susikaupimui skirtas laikas. Mistiškumo ir ramybės atmosferą suteiktų pakeliamas/kabantis laužas, o jei yra galimybė apeigas daryti prie upės - plaukiantis laužas.

Programa

Apeigų metu svarbiausia yra susikoncentruoti į savas mintis, todėl tinka ramios lietuviškos sutartinės, laužavedžio įžanginis žodis, tačiau pagrindinis dėmesys nukreipiamas į pačius apmąstymus. Galima į šakaliukus įrėžti blogas mintis ir perlaužus įmesti į laužą bei stebėti laužo plaukimą upe skambant sutartinėms, vėliau - ridentis nuo kalno įprasminant gamtos virsmą.

◦ **Pastovyklės** - šis laužo tipas yra dažniausiai pasikartojantis stovyklų metu. Dalyvių skaičius svyruoja nuo 10 iki 40 žmonių.

Programa

Tokių laužų metu yra gera proga pasikviesti svečių skautą, kuris pasidalintų idiomomis istorijomis, išmokytų naujų dainų. Taip pat

galima paskirti vieną ar kelis skautus, kad jie iš anksto pasiruoštų laužo vedimui. Čia pasidaliname dienos įspūdžiais, aptariame laukiančius kitos dienos iššūkius, skiltimis parengiame vaidinimus, žaidžiame tiek aktyvius žaidimus, tiek spręsdžiame mįsles, žaidžiame protmūšius.

- **Sesiu/broliu** - šio laužo mintis yra suburti visas stovyklos seses ir visus brolius į atskirus laužus, tam, kad nuo pat mažiausiųjų skautų iki vyriausiųjų pajustų seseriškumo/broliškumo jausmą, vienybę.

Programa

Laužų metu dainos ir žaidimai yra parenkami atitinkamai - sesių lauže dominuoja ramesnės, švelnesnės dainos, žaidimai, o brolių lauže - atvirksčiai - nemažai triukšmo, energijos, smagaus dūkimo. Dažniausiai šiuos laužus veda vyresnieji arba patyrę skautai. Atskiriems laužams einant į pabaigą, vienai ar kitai pusei pakvietus, visi susieina į bendrą laužą, pažaidžia kelis žaidimus, kur sesės prieš brolius, tačiau viską vainikuoja draugystė ir kelios bendros dainos viename būryje.

- **Laužas patalpoje** - esant blogam orui ar vykstant renginiui skautų būkle, laužai persikelia į patalpas. Tokiu atveju vietoje laužo galima užsidegti žvakę, pasidėti jūsų vienetui svarbų objektą arba be jokių atributų susėsti ratu. Svarbiausia ne pats laužas, o skautų susibūrimas.

Programa

Šio laužo metu galima susigalvoti įvairiausių veiklų - nuo dainų ir žaidimų iki diskusijų, vaidinimų, šokių. Priklausomai nuo situacijos (renginio tematikos, atidarymo/uždarymo laužas ir t.t.), kuriame tinkamą atmosferą.

LAUŽAVEDYS

Turbūt sunku būtų įsivaizduoti laužą be laužo vedėjo. Tačiau ir laužo vedėju gali būti ne visi. Kaip ir kiekvienoje skautiškoje veikloje, draugovėje ar būryje, išryškėja lyderis, kuris padeda grupei judėti pirmyn, veda savo pavyzdžiu bei įkvepia tobulinti savo įgūdžius ir ugdyti savyje lyderį. Juk gerai pamąstę tikrai galime išskirti ne vieną skautą, kurio žodžiais ir veiksmais sekame ir auginame jaunesnius.

Lygiai taip pat, draugovėje yra vienas ar keli skautai, kurie turi įgimtą gebėjimą užgniaužti kvapą savo istorijomis, užkrėsti entuziazmu, patraukti aplinkinių dėmesį ir įtraukti juos į programą arba išgauti reakciją. Toks skautas nesistengia pagauti aplinkinių dėmesio neapgalvotais iššaukiančiais veiksmais, vengia būti vakaro žvaigžde, verčiau išlieka laužo ašimi, kontroliuoja situaciją. Dėl to šias pareigas eina skautas, gebantis iš anksto pasiruošti ir laikytis plano.

Laužavedys, žinoma, niekur negalėtų vykti be savo užrašų, bet ir vienetas gali atsivežti dainų, žaidimų, idėjų pasirodymui ar pasakojimui. Juk visiems žinoma, kaip lengvai sumanymai išgaruoja, kai jų tikrai reikia. Taigi geriausia juos turėti užrašytus.

Taip pat labai svarbu yra suprasti, kokios yra laužavedžio pareigos. Įsivaizduokime jį kaip komendantą: stovykloje komendantas yra atsakingas už bendrą stovyklos tvarką, ieško stovyklos vietos, glaudžiai bendradarbiauja su ūkvedžiu, atlieka laikrodininko pareigas - prižiūri ar programa vyksta laiku. Dabar šias atsakomybes sugretinkime su laužavedžiu - jis palaiko drausmę laužavietėje, pasirūpina laužo vieta, dirba iš vien su laužakuriais, pasirūpina,

kad šie užkurtų vakaro temai tinkamą laužą bei seka laužo eigą, atsižvelgdamas į dalyvių nuotaiką, energiją, orą, laiką ir kitas aplinkybes.

LAUŽUI VESTI REIKIA DAUG

ŽINIŲ
VAIZDUOTĖS
TAKTO

DAŽNAI LAUŽAVEDŽIŲ DAROMOS KLAIDOS:

1. **Apsiima pravesti visą laužo programą.** Kadangi laužavedys visuomet lieka padėties viršininku, dažnai apsirinka, kad visus laužo žaidimus ir dainas priklauso pravesti jam pačiam. Taip pat vienas žmogus greitai nusibosta, pats pavargsta, gali prarasti nuotaiką. Kaskart tam pačiam žmogui vedant laužus kiti netenka galimybės įgauti patyrimo. Pasikliauk savo vienetu, parink kitus draugovės narius skirtingoms programos dalims pravesti, nebijok prašyti pagalbos iš aplinkinių.
2. **Laikosi plano nuo A iki Ž.** Kai suplanuojame laužo programą, labai norisi ją įgyvendinti ir nudžiuginti dalyvius savo išmanumu, galbūt nustebinti nematytu užsiėmimu. Deja, kartais aplinkybės iškreipia turėtą laužo viziją ir dalyviai po truputį ima nuobodžiauti ar net skirstytis. Tokiu atveju visuomet pravartu budriai stebėti stovyklautojus ir turint kelis atsarginius variantus prisiderinti prie esamos situacijos. Nepamiršk, kad savo triukus gali parodyti ir kito laužo metu.
3. **Stovyklų metu laužų modeliai nekinta.** Mes mėgstame mums žinomą veiksmingą variantą ir retai išbandome ką nors naujo. Visgi, laikui bėgant tai gali tapti nuobodu ir nuspėjama: keli linksmi žaidimai, pora bendrų dainų ir taip per kiekvieną stovyklos laužą. Laužui pasiruošk iš anksto - į stovyklos programą įtrauk naujų dainų mokymąsi, išbandyk su stovyklautojais kartu sudainuoti sutartines, pasikviesk svečių iš kito vieneto.

Dar vienas iššūkis, su kuriuo tenka susidurti laužavedžiui - drausmė laužo metu. Net ir patiems drausmingiausiems sunku atsispirti pagundai persimesti keliais žodžiais su draugais, nes būtent į vakaro laužus susibėga visi stovykloje išsibarstę skautai. Čia laužavedys turi pasitelkti savo gebėjimu palaikyti drausmę geru pavyzdžiu, nieko nežeidžiančiomis pastabomis ar išmėgintu šūkiu (pvz.: Hei, hou, šššš!)

Laužavedžiai (stovyklos, pastovyklių) neturėtų turėti kitų pareigų (pvz. Komendantas/ė). Dienos metu lakstydami išsisemia, o išsisėmęs asmuo nebus nei gyvas, nei nuotaikingas prie laužo. Kitos pareigos gali trukdyti kaip tik tada, kai reikia statyti programą, apsilankyti pastovyklėse su naujų dainų tekstais ar žvilgtelti į sustatytus vaidinimus.

LAUŽO TVARKA

Punktualumas – jei visi stovyklautojai susirinkę ir laukiama svečių, pradėjus laužą puiki proga tarp dainų pristatyti svečių kaip "staigmeną", "paįvairinimą"; jei dauguma skautų jau čia ir trūksta tik vieno vieneto, laikas pradėti laužą, kiti tegu tyliai prisijungia sykią atsiradę. Svarbu – pastovyklių vadovai turi aiškiai suprasti savo atsakomybę laiku pristatyti skautus(-es).

Disciplina – laužavedys veda gestais (iškelta ranka, švilpuku). Ramiai primenant triukšmadariams įsijungti, įtraukti visus į programą. Nepasisėkus sutramdyti, galima akivaizdžiai suteikti rolę dainos metu (pavyzdžiui "Ant kalno gluosnys" skirti "džium džium džium" partiją). Turint tai omeny, venkite garsiai sakyti pastabas, veikiau tyliai prieti ir pakalbėti, o pavienius skautus išsivesti iš laužo nesuteikiant dėmesio tokiems nesklandumams.

Disciplinai palaikyti padeda programos tęstinumas. Jei ji be tarpų, yra lengviau išlaikyti dėmesį, įsitraukti.

Užbaigtumas – niekada viešai negrasinti laužo nutraukimu! Laužo užbaigimas yra tik paskutinis pasirinkimas, kai niekas kitas neveikia ir kai neįmanoma tęsti laužo programos. Tai retai naudojamas būdas išspręsti netvarkos problemą, tačiau geriau nutraukti suirusį laužą, negu kas kartą kovoti su triukšmadariais.

LAUŽAVEDŽIO ATMINTINĖ

A. Laužo programos sudarymas

1. Pirmiausia nuspręsti:

- a. Ar bus pasirenkama tema? (talentų vakaras, sava kūryba, stovyklos įvykiai, istorija, partizanai, t.t.)
- b. Kokio masto? (ar skilties, tunto, sesių/brolių, su svečiais, be svečių, koks skaičius dalyvių/svečių)
- c. Kur vyks? (lauke, viduje, su scena, be scenos)
- d. Ar tik žiūrovai, ar bus norima įtraukti visus?
- e. Kokios trukmės laužas?
- f. Kiek pasirodymų ir įvairių grupių?
- g. Ar reikės dainų? (jau žinomos dainos ar prireiks tekstu)
- h. Ar reikės šūkių?
- i. Ar reikės pasakojimo?
- j. Ar reikės dekoracijų/kostiumų?
- k. Ar reikės apšvietimo, ypatingų įrankių?
- l. Kas turės pasiruošti, kiek užtruks ruošimasis pasirodymui?
- m. Ar reikės patikrinti vaikų pasirodymus? (kiek laiko tai truks?)

2. Užsirašyti:

- a. Kokie pasirodymai?
- b. Kokia pasirodymo nuotaika? (linksma, rimta?)
- c. Kiek laiko reikės pasiruošti prieš vaidinant?
- d. Kokie specialūs reikalavimai (šviesų, dekoracijų)

B.Sudaryti laužo planą:

- 1.Pasidalinti popieriaus lapą į tris skilteles.
- 2.Pirmoje skiltelėje, paliekant trijų – keturių eilučių tarpus, surašyti numatytus pasirodymus (išrikiuojant vadovaujantis pasirodymo nuotaika, pvz.: iš pradžių gyviausi, tuomet truputį ramesni, dar šiek tiek pagyvinti, o pabaigoje patys ramiausi pasirodymai)
- 3.Vidurinėje skiltyje surašyti pasirodymą/dainą vedančius skautus/skiltis, skliausteliuose pasižymėti ar yra specialių reikalavimų.
- 4.Paskutinėje skiltelėje sudaryti sąrašą dainų, kurias dauguma moka ir kurios atitiktų laužo temai (jei tokia yra). Šešių pasirodymų laužui reiktų sąrašė turėti bent 10 dainų (dalis jų liks atsarginės).
- 5.Surašius trečioje skiltyje dainas, prirašyti galimų šūkių ar programos pavairinimų sąrašą. Po kiekvieno pasirodymo turėtų būti po šūkį, todėl jų sąrašas turi būti ne mažesnis, nei pasirodymų skaičius.
- 6.Parinkti iš 3 skilties dainas ir šūkius, įrašyti ten, kur manai geriausiai tiktų pirmoje skiltyje (pagal pasirodymą, prie kurio taikai). Šalia tos dainos/šūkio, antroje skiltyje įrašyti kas praves tas dainas.
- 7.Svarbu turėti atsarginių dainų ir šūkių. Reaguojant pagal esamą situaciją nebijoti pakeisti galutinės laužo programos.
- 8.Pravedantys dainas prieš pasirodymus turi žinoti, kada pranešti vienetais pasiruošti, o kiekvienas laužavedys žino, kada ir ką pats praves, ypač tai kas vyksta prieš jo dalį, kad laiku būtų vietoje ir nereikėtų jo "iškviesti".

C.Susodinimas

- 1.Mažesniams laužui – pats turi žinoti iš anksto kaip nori, jog visi susėstų. Jei yra pagalbinių laužavedžių, informuok ir juos, kad jie galėtų tau padėti.
- 2.Didesniams laužui (bendram stovyklos, sesių/brolių, apeigų) – vienetų, pastovyklių vadovams pranešk, kada norėtumei, kad atvestų savo draugovę ir kur nori, kad juos pasodintų. Laužavedžiai gali būti tie, kurie sodina svečius.

PASIRODYMAI

1. Vilkų pasirodymas apie milžinus

Šūkis: Broliai - dideli vilkai, tai patiko mums labai!

2. Daina: Tam namely, tam mažam...

3. Skaučių vaidinimas apie dienos programą

Šūkis: Sesytės, sesytės - Bravo mergytės!

4. Daina: Būčiau nekalbėjus

Šūkis: čiko riko, čiko riko, mums labai labai patiko!

5. Daina apie milžinę - grybų rinkėją (Aš su savo boba)

Šūkis: bobute, bobute, nupirk man basutę!

6. Žaidimas apie milžiną žveją (Ar buvai kada žvejoti)

Šūkis: Daugiau žuvų, mažiau kalbų!

7. Žaidimas apie keliaujančius milžinus (Alėja go go go)

Šūkis: Go go, horizonte vandenį matau!

8. Milžinų lopšinė (gunala)

9. Ateina naktis

VEDANTIEJI

Vilkų gauja (reikalinga medžiaga širmai)

Vytė

Agnė

Skautės, padeda Darius

Lukas

Urtė

Vytė

Barbora

Vytė

Miglė

Vytė

Lukas

Vytė

Gabrielė

Visi

DAINOS/ŠŪKIAI

Mano namai

Tam namely, tam mažam...

Sudainuokime Lietuvą

Laužai liepsnoja

Mes einam gaudyti meškų

Aš su savo boba

Ar buvai kada žvejoti

Alėja go go go

Gunala

Būčiau nekalbėjus

Čiko riko, čiko riko,

mums labai labai patiko!

Sesytės, sesytės - Bravo mergytės!

Bobute, bobute, nupirk man basutę!

Daugiau žuvų, mažiau kalbų!

Go go, horizonte vandenį matau!

Kumpis, dešra,

sumuštinis, pasirodymas - rinktinis!

GARSO IR RITMO INSTRUMENTAI

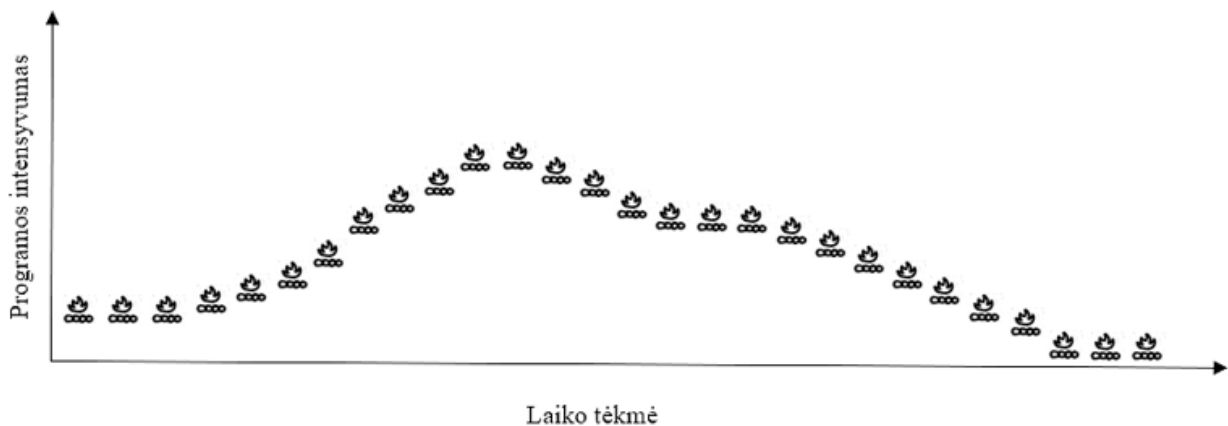
Ilustracija iš Antano Saulaičio knygos "Stovyklų vakarai"

LAUŽO DINAMIKA

Susipažinę su laužo planu, pasigilinkime į dainų ir pasirodymų eiliškumą. Dėliojantis programą vienas svarbiausių žingsnių yra išskirstyti pasirodymus taip, kad skautas galėtų per visą laužo trukmę ne tik išlieti dienos eigoje sukauptą energiją, bet ir spėti nurimti, pasiruošti miegui. Šiam uždaviniui yra ypatingai svarbi laužo dinamika.

Kiekviena daina ar pasirodymas turi savą nuotaiką, kuri po savęs palieka gaires ateinančiam pasirodymui. Pavyzdžiui, sudainavus „Zamina“ esame pakilios nuotaikos ir kitai dainai ar pasirodymui turime daug energijos. Šiuo atveju nesirinktume ramios partizaniškos dainos po tokio pozityvaus užtaiso, nes būtų sunku staigiai susikaupti (tai gali kelti pavojų laužo drausmei).

Nuo vienos programos dalies prie kitos reikia judėti palaipsniui keliant ar nuleidžiant nuotaiką.

Priklausomai nuo laužo tipo, programą galima pradėti:

- Tariant sveikinimo žodį
- Pristatant svečių
- Su vieneto himnu
- Laužakurius skatinančiomis dainomis (lauželis, lauželis.; laužai liepsnoja)
- Dėmesį prikaustančiu laužavedžio monologu (jei yra personažas)

Laužo pradžia turi būti jau su pakilia nuotaika, kad susirinkę žmonės suprastų, jog programa prasideda, dabar jų dėmesys turi būti skirtas laužavedžiui. Turint gerą pagrindą, su kiekviena daina/pasirodymu po truputį kelkime nuotaiką. Pačiame aukščiausiam emociniame taške gali būti bendras žaidimas, kur visi stovyklautojai šoka, šaukia ar susiskirstę į kelias grupes varžosi (pvz.: Vai kur buvai bobut mano?). Pasiekus šią dalį, turime pasistengti staigiai nepamesti tvyrančios energijos ir palaipsniui pereiti prie ramesnių dainų ar pasirodymų. Laužo dinamikos kreivėje matosi, jog viso laužo metu nuotaika drastiškai nešokinėja aukštyn - žemyn, o palaipsniui keliauja laiko tėkmės atžvilgiu. Jei jau prieiname ramesnę dainą, geriau nebegrįžti į emocinę viršūnę, o po truputį keliauti link ramaus laužo finalo.

Visus skautiškus laužus tradiciškai vienijanti daina „Ateina naktis“ vainikuoja kiekvieną laužą, tad yra labai svarbu iki šio atsisveikinimo teisingai parinkti dainas, kad visi broliai ir sesės būtų energijos atžvilgiu nusileidę iki jos ramybės būsenos. Štai taip mes ne tik atsisveikiname tarpusavyje, bet ir mintyse užbaigiame dieną. Su tokia emocija keliaujame į pastovyklės pasiruošę miegoti.

KAIP SUDOMINTI LAUŽO DALYVIUS?

Išlaikyti skautų dėmesį dažnai būna nemenka užduotis. Nesvarbu, ar ruošiesi pirmą kartą vesti laužą, ar jau savo būryje esi žinomas kaip iškalbingiausias skautas, reikia mokėti save pateikti. Raktas į gero laužavedžio sėkmę - **PASITIKĖJIMAS SAVIMI!** Jei pats netikėsi tuo, ką bandai papasakoti ar parodyti, tai ir aplinkiniai netikės nei vienu tavo žodžiu.

Kiekvienas laužo metu praveistas žaidimas ar sudainuota daina turi savo charakterį, todėl labai svarbu yra įsijausti: jei važiuoji Zapuku, turi taip smagiai lėkti, kad visi norėtų sulipti ir keliauti kartu, o jei imi šnabždėti Ćunalą, įsitikink, kad visų akys yra išmeigtos į tave ir kūnais bėgioja šiurpuliukai. O gal į vakaro laužą užklydo iš praeities atvykęs Lordas Robert Baden-Powell? Kūno kalba turi parodyti begalinę nuostabą ir smalsumą, juk užtenka be žodžių reikšmingai pažvelgti į klausytojus ir jie kaip mat perima tavo emociją.

O ką daryti, jei jaudulys ima gniaužti pasitikėjimą savimi?

Taip pat kaip žmones užkrečia geros emocijos, klausytojus lengvai pasiekia tavo nerimas. Tokiu atveju aplinkiniai pasijunta nemalonai.

Tam, kad to išvengtumei, įsivaizduok, kad žaidimu ar daina pasakoji neįtikėtiną istoriją savo geriausiam draugui. Visą dieną norėjai pasipasakoti ir štai, pagaliau tavęs klausosi dešimtys blizgančių akelių.

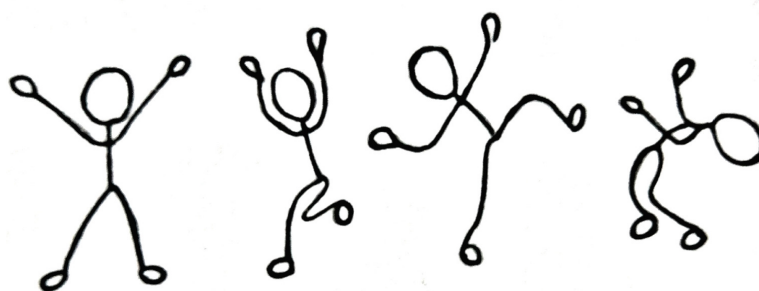
Jei vakaro laužas turi tematiką, susikurk personažą, ir išlaikyk jį iki pat laužo pabaigos. Juk visada yra lengviau atstovauti ne save, o ką nors kitą.

Taip pat pasitikėjimo savimi suteikia saugumo jausmas. Stenkis laužo programą susiplanuoti kuo anksčiau, kad paskutinę sekundę netektų lakstyti po stovyklą ieškant pagalbininkų bei idėjų. Visada su savimi į renginį vežkis dainorėlį, pasidomėk broliais ir sesėmis - nustebsi kiek daug yra grojančių įvairiais instrumentais - kviesk juos prisijungti.

Atmink, kad laužo vedimas nelygu laužavedžio pasirodymui. Bendrauk su dalyviais, mink mįsles, užduok klausimus.

KIEKVIENAME LAUŽE TURI BŪTI KAS NORS:

AKIAI
AUSIAI
PROTUI
ŠIRDŽAI

MAŽIEJI LAUŽAI

Ne paslaptis, kad šių dienų skautas nemažai skiriasi nuo jaunuolio, skautavusio prieš dešimtį metų. Dažnai maži dalykai mūsų nebestebina. Jei ruošiamės eiti į žygį, tai pasirenkame daugiau iššūkių keliantį maršrutą, jei planuojame strateginį žaidimą, jis turi būti niekam nematytas, negirdėtas, su daug netikėtų vingių, net jei vadovas duoda užduotį išmokti naują mazgą - labiau trauks monkey fist'as (angl. beždžionės kumštis), nei paprastas, praktiškas žvejo mazgas. Nesupraskite klaidingai - išradingumas ar asmeninio iššūkio kėlimas yra labai svarbūs skautavimo akcentai, tačiau kuo toliau, tuo labiau pro akis praslysta smulkūs dalykai.

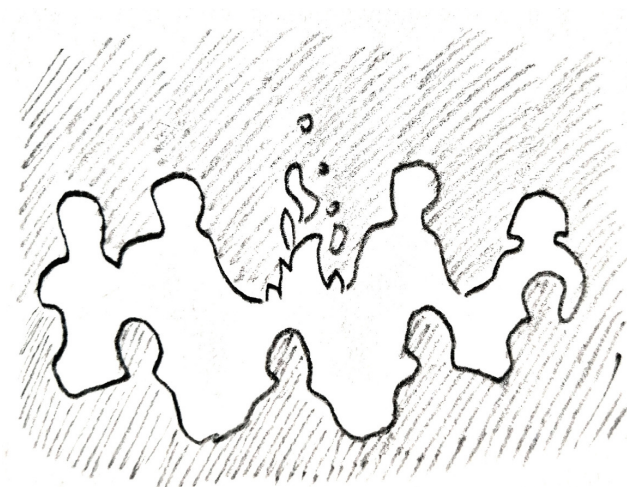
Kas pasirūpins mažųjų laužų gyvavimu?

Atkreipkime dėmesį į mažuosius laužus. Iš pirmo žvilgsnio jie naudingi tik kojinei išsidžiovinti ar skautiškai duonelei paskrudinti, tačiau nesunku pastebėti, kad atviriausi pašnekesiai, genialiausios idėjos bei tvirčiausios draugystės užsimezga būtent čia. Kartais užgožiame jų paprastumą savo energija. Jokia skautiško laužo dvasia negali prasimušti pro perdėtai išraiškingą pasakotoją - tuomet laužas tampa tiesiog programos dalis, auditorija - žiūrovais, laukiančiais kada juos kas nors palinksmins. Mes nutolome nuo tikrosios laužų dvasios, todėl juos turime iš naujo atrasti.

Kitą kartą vakare su draugove susirinkę pastovyklėje užsikurkite nedidelį lauželį, kad laužo šviesa neužgožtų žvaigždžių, atsiribokite nuo stovyklinio šurmulio, miesto ūžesio. Įsiklausykite į spragsinčias žarijas, ūkiantį apuoką, svirpiančius žiogus. Mažųjų laužų sėkmės paslaptis yra nuotaika. Visiems panirus į savas mintis, gėrintis tvyrančiu momentu, vadovas gali užvesti ramią, paprastą dainą.

Dainų lydimi galime pasinaudoti proga įteikti patyrimo laipsnius, specialybių ženklelius ar kitus draugovėje priimtinus apdovanojimus. Pasilikite laiko istorijai, jei pagal aplinkybes šnabždantis pasakotojo balsas gali pasiekti visus klausytojus. Neperspauskite su programa, leiskime skautui savo draugų apsuptyje pailsėti po ilgos dienos bei sapnų lydimam panirti į gilų miegą.

Šie laužai sustiprins draugovės tarpusavio ryšį, primins kodėl esame skautais.

KODĖL MALKINĖ TURI BŪTI PILNA?

Visi esame pajutę nusivylimo jausmą, kai viduryje smagaus pokalbio prie laužo pakilę link malkinės pamatome šviečiantį dugną. Staiga prisimename ryte tartus vadovo žodžius, skatinančius apsirūpinti malkomis iš anksto.

Ką apie mus sako tuščia malkinė?

Nuo pat mažens skautuose esame mokomi gyventi būryje, dalintis bei rūpintis artimu. Jei nešame vandens iš šaltinio, prisipilame ne tik savo gertuvę, bet ir bendražygių; sėsdami prie laužo nepatingime išsitraukti savo kilimėlio, kad stovintys galėtų prisėst kartu. Kai reikia apsirūpinti tik savimi, pagalvojame ir apie artimą, tačiau esant bendrai atsakomybei aplanko pirma mintis - juk bus kas padarys. Taip dažniausiai nutinka su malkomis, pasiekiam jas pabaigai, o sutemus taip nieko ir neturim. Vieni susigriebia, kad pamiršo, o kitų akys galbūt tyliai nukrypsta link kito skauto, juk "jis buvo atsakingas už malkas".

Visgi, malkos niekada nebus vieno žmogaus atsakomybė, jis pats visko nesuneš, tačiau bus atsakingas, kad suorganizuotų skilties narius bendram rinkimui. Galų gale, jei vakare neturėsime ką kūrenti, tai bus visų atsakomybė - trūko budrumo pastebėti, kad niekas nepriminė apie malkas, permetėme atsakomybę kitiems skilties nariams ar žinodami, kad vakare nesėdėsime prie laužo, nusprendėme nesivarginti.

Kadangi laužas yra pastovyklės centras, susitikimų taškas, visada turime pasirūpinti, kad bet kuriuo paros metu turėtume kuo užkurti ugnį ir ją išlaikyti - gaminant valgyti, džiovinant sulytus rūbus, budint bei pagalvojant apie po savęs budinčiuosius.

Kaip greitai sukrauti pilną malkinę?

*Įsikūrimo metu paskirti iki pusvalandžio laiko, kada visi susistabdo darbus ir vienu metu eina rinkti malkas - vieni prakuras, kiti stambesnes malkas, tretį - apdoroja.

*Turėti susitarimą, kad kiekvieną kartą išėjus iš pastovyklės grįžtant atnešti bent po vieną malką į malkinę - taip neteks išvysti tuščio dugno.

*Įsikuriant, statant pionerijos objektus, visas atliekamas šakas nuo rąstukų iš karto susirinkti ir nunešti į malkinę. Taip ne tik turėsite malkų, bet ir tvarkingą pastovyklę.

POKALBIAI PRIE LAUŽO

DIENOS APTARIMAS (jaunesniesiems skautams)

Jaunesnieji skautai dažniausiai nepasižymi puikia atmintimi, tad klausimo "kas tau šiandien labiausiai patiko?" atsakymas siekia paskutines dvi dienos programos valandas. Nepaisant to, vakarinio laužo pastovyklėse metu yra būtina peržvelgti dieną ne tik todėl, kad galėtume programieriams perduoti atsiliepimus iš vaikų, bet ir tam, jog įvertintume kiekvieno vaiko pažangą. Tokiu būdu net ir mažiausiai įspūdžių atnešusią stovyklos dieną galime palydėti geromis emocijomis, atkreipę dėmesį į vaikų padarytus geruosius darbelius, pasidžiaugus išmoktomis pamokomis bei augančiomis naujomis draugystėmis (ar net išspręstais ginčiais!).

Dienos aptarimo pravedimo būdai:

- *Kiekvienas vilkas/bebras padėkoja savo broliui ar sesei už kažką;
- *Kiekvienas vilkas/bebras pasidalina kokį gerąjį darbėlį padarė tą dieną;
- *Kiekvienas vilkas/bebras pabando prisiminti po smagiausią programos dalį ir skaniausią dienos patiekalą;

POKALBIAI SU VYRESNIAISIAIS (Skautams)

Skautų amžiaus grupė yra išskirtinė tuo, jog čia pradedame bręsti, mokomės savarankiškumo, ieškome autoriteto. Jeigu jaunesniųjų skautų tarpe vaikai siekia įsitvirtinti gaujoje kaip lyderiai, mąsto daugiau apie save, tai skautų amžiaus grupėje žvilgsnis nukrypsta į vyresnius - tuos, kuriais norėtume tapti užaugę. Vakariniai laužai sudaro puikią terpę skautams susipažinti su vyresniaisiais, susiformuoti autoritetus, susidėlioti savo vertybes. Nebijok paprašyti brolio ar sesės užsukti vakare pasisėdėti su tavo skautais, pasidalinti įdomiomis istorijomis, įkvėpti. (Naudinga būtų stovyklų vakarais turėti skirtingus svečius - skirtingų kaklaraiščių savininkus).

DISKUSIJA (patyrusiems skautams)

Labai svarbu su vaikais bei vadovais kelti diskusijas. Kadangi patys esame skirtingi, įvairių pažiūrų, patyrimų - turime daug nuomonių. Dažnai būna sunku sutarti tuo pačiu klausimu, tačiau būtent dėl to skautybės idėja nestovi vietoje - keldami diskusijas formuojame savo požiūrį, ieškome kompromisų bei geriau susipažindiname su broliais ir sesėmis.

Kitą kartą ruošdamiesi vakaro programai paskirkite laiko diskusijoms. Štai **klausimai**, kuriais ir gairėmis galėsite pradėti diskusiją:

- *Ką gali sesė skautuose, ko negalėtų mergina ne skautė?
- *Ką gali brolis skautuose, ko negalėtų vaikinai ne skautas?
- *Kodėl buvimas skautu yra kartais pašiepiamas visuomenėje?
- *Ar naudinga į CV įrašyti skautavimą? Kodėl?
- *Kokius skautiškus simbolius galima pastebėti už skautų ribų? Ar žeidžia, jei jų panaudojimas neatitinka skautuose suteiktos reikšmės?
- *Kodėl pasiteisino skautavimo idėja pasaulyje? Kodėl daugėja narių ir ši ideologija nežlugo?
- *Kas pasikeistų tavo vienetu, jei nustotumei skautauti?
- *Į stovyklą atvažiuo apie skautus nieko nežinantis tavo bendraamžis. Įvardink 3 dalykus, su kuriais pirmiausiai supažindintumei naujoką. (prioritetai - skautiška idėja/vertybės/kaklaraiščiai ar laužo kūrimas/rikiuotė/mazgo rišimas) Kodėl?
- *Kokius žinai stereotipus, susijusius su skautu? Ar juose yra tiesos?

Patarimas: neapsiribokite klausimo rėmais, leiskite diskusijai išsirutulioti. Svarbu ne tik surasti vieną ar kelis atsakymus į klausimus, bet išgirsti savo vieneto narių nuomonę, išklausyti, net jei nuomonės nesutampa.

ŠŪKIAI

Viena iš smagiausių pasidžiaugimo, įvertinimo ar sveikinimo formų skautuose yra šūkis! Juo palydime pasirodžiusiuosius ar sutinkame ilgai lauktuosius. Laužo progamoje šūkių turėtų būti tiek pat, kiek įvairių pasirodymų ar dainų. Tokiu būdu atsidėkojame už pasirodymą bei keliamo viso laužo moralę.

Šūkių pravedimas:

- Pranešti šūkį rankas iškėlus dėmesiui (tarti neskubant ir aiškiai)
- Aiškiu gestu pradėti
- Smarkiais judesiais ir ritminga tonacija išlaikyti ritmą
- Labai aiškiu gestu užbaigt.

A-a-a, ū-ū-ū – kaip gražu ir įdomu!

B-R-A-V-O, BRAVO, BRAVO, BRAVO!

Broliai – dideli vilkai,
Tai patiko mums labai!

Čiko - riko, čiko - riko,
Mums labai labai patiko!

Čyru – vyru, džium – džium - džium,
Tai labai patiko mum!

Hip -Valio, hip- Valio, hip – Valio,
Valio, Valio!

Kai tik broliai uždainuoja,
Visi skautai vakaroja!

Kumpis, dešra, sumuštinis,
Pasirodymas – rinktinis!

Laužas, dūmai ir liepsna,
Toli aidi mūs daina!

Pipiras pipiras – bravo vyras!

Sesyte sesyte – bravo mergyte!

Šiaurė, pietūs ir rytai –
Pasirodėte gražiai!

Šūkiai, dainos ir juokai,
Tai mūs laužo pagrindai!

Tiku - taku, tiku – taku,
Klausomės, ką sesė sako!

Traukinys – 3 grupės:

1-ma grupė: Šalti barščiai, šalti barščiai, šalti barščiai, ...

2-ra grupė: Karštos bulvės, karštos bulvės, karštos bulvės, ...

3-čia grupė: Ir kopūstai (traukinio švilpukas)

LITERATŪRA

1. "Laužavedžių kursų programa"/ LSS Atlanto rajonas/JAV
1991m.
2. "Stovyklų vakarai"/Antanas Saulaitis
3. "The spirit of campfire"/Samuel D. Bogan
4. Iliustracijos Vytės Alksninytės